

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบลแม่नाเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดย

นายวิจิตร วิมาลัย

พฤศจิกายน 2544

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.บุญธรรม เทศนา

ภาควิชา/คณะ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในตำบลแม่नाเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 261 ราย ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 9.0 for windows เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย T-test และ F-test เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ซึ่งพบว่า

เกษตรกรเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.50 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 39.85) เกษตรกรเกือบทั้งหมดสมรสแล้ว และยังคงอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 86.21) มีสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน (ร้อยละ 72.80) มีรายได้จากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตลอดทั้งปีเฉลี่ย 45,996.17 บาท มีรายได้สูงสุด 240,000 บาท/ปี และต่ำสุด 18,000 บาท/ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35,037.64 ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท (ร้อยละ 38.61%) โดยมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 10.73 เท่านั้นที่มีรายได้ทั้งปีมากกว่า 80,000 บาทขึ้นไป เมื่อพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นพบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำไร่มากที่สุดเฉลี่ย 23,990.45 บาท/ปี รองลงมา มีรายได้จากการค้าขายเฉลี่ย

22,052.63 บาท/ปี รับจ้างเฉลี่ย 16,916.67 บาท ทำสวนเฉลี่ย 16,837.77 บาท/ปี ทำนา 15,188.44 บาท/ปี และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 10,735.71 บาท/ปี เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมการทำนา และทำสวน เป็นกิจกรรมที่เกษตรกรเลือกทำมากที่สุด แต่รายได้ที่เกิดจากสองกิจกรรมข้างต้นกลับ อยู่ในลำดับท้าย ๆ ของระดับรายได้เฉลี่ยจากการกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด

เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 9.75 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่ ส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ (ร้อยละ 33.72) เกษตรกรส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเอง (245 ราย) รองลงมาเป็นเช่าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าโดยไม่เสียค่าเช่า (49 ราย) และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เช่าพื้นที่ทำการเกษตรจากบุคคลอื่น

การรับรู้ข่าวสารเกษตรกรเกือบทั้งหมดได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างน้อยหนึ่งแห่ง (ร้อยละ 94.25%) โดยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 78.93) แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่อยู่ร่วมกันในชุมชนเป็นแหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารที่มีบทบาทมากที่สุด สังเกตได้จากจำนวนเกษตรกรถึงสามในสี่ส่วนรับรู้ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน และอีกกว่าครึ่งรับรู้จากเจ้าหน้าที่หรือหอกระจายข่าว

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล เกษตรกรมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในระดับ “น้อยที่สุด” ส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมระดับ “น้อยที่สุด” และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลระดับ “น้อยที่สุด”

การทดสอบสมมติฐาน ใช้ระบบการให้คะแนนในแต่ละกิจกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านการร่วมค้นหาปัญหา ด้านการร่วมดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามประเมินผล โดยนำปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มาทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยใช้สถิติ t-test and F-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตามแบบของ Pearson Product Moment ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับรายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง และแหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่แตกต่างกันจะมีระดับส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรที่มีลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมค้นหาปัญหา ด้านการร่วมดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามประเมินผล “ระดับต่ำมาก” ถึง “ระดับปานกลาง”

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

**FARMER'S PARTICIPATION IN ACTIVITIES OF AGRICULTURAL
TECHNOLOGY CENTER, MAE NA TOENG SUB-DISTRICT,
PAI DISTRICT, MAEHONGSON PROVINCE**

By

VICHIT VIMALAI

NOVEMBER 2001

Chairman : Associate Professor Dr. Boontham Tesna

Department/Faculty : Department of Agricultural Extension,
Faculty of Agricultural Business

The objectives of this research were to study personal, economic and social characteristics of the farmers participating in the activities of the center of agricultural technology as well as factors related to their level of participation. The data were collected from 261 farmers in Mae Na Toeng sub-district, Pai district, Maehongson province and analyzed by the SPSS 9.0 for Windows with the use of frequency, percentage, mean, t-test and F-test.

The results of the study showed that most respondents were male, 51 to 55 years old, had completed Prathom 4 (39.85%), were married and stayed with spouses (86.21%), and had 3-5 household members (72.80%), an average annual income from all economic activities of 45,996.17 baht, and annual incomes ranging from 18,000 baht to 240,000 Baht, the standard deviation being 35,037.64. Most of them had incomes of 20,001-40,000 baht (38.61%); only 10.73% had annual incomes over 80,000 baht. Among economic activities, the respondents were found to gain the highest average annual income of 23,990.45 baht from growing field crops, followed by 22,052.63 baht from trading, 16,916.67 baht from labor hiring, 16,837.77 baht from gardening, 15,188.44 baht from rice growing, and 10,735.71 baht from animal raising. It was

noted that rice growing and gardening were the most practiced activities but generated low incomes.

The respondents owned an average of 9.75 Rai, ranging from 1 to 8 Rai. Most of them owned 6-10 Rai (32.72%). Two hundred and forty-five respondents had land rights, 49 used the land without paying for rent, and the rest were tenants.

Almost all respondents (94.25%) received farm information from at least one source; most of them (78.93%) received it from neighbors. This means that neighbors played the most important role in information dissemination. The rest received information from related authorities and the local radio transmitting station.

The respondents' participation in the agricultural technology center's activities was of 3 aspects: participation in identifying problems, participation in activities, and participation in follow - up and evaluation. Their participation was at a lowest level in all aspects.

A set of score of participation related the strength of the activities was used for tabulating conclusions. Differences were derived from both methods of t-test and F-test. The respondents different in age, education, marital status, size of the family, annual income, land holdings and sources of information were significantly different in the level of participation, at a confidence level of 95% and the respondents different in personal and socio - economic characteristics had a very low to a moderate level of participation in the three aspects.